

ПОШИРЕННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ СУДУ НА СПРАВИ, ЩО ВИНΙΚАЮТЬ ІЗ ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Андрій Данилюк,

здобувач наукового ступеня кандидата юридичних наук НДІ інтелектуальної власності НАПрН України

У статті досліджуються питання поширення цивільної юрисдикції суду на справи, що виникають із порушення прав інтелектуальної власності. Аналізуються питання визначення юрисдикції судів у цілому, враховуючи проведення в Україні судової реформи. Розкриваються положення цивільного матеріального та процесуального законодавства стосовно захисту цивільних прав. Досліджуються норми спеціального законодавства у сфері інтелектуальної власності. Доводиться, що цивільна юрисдикція надає оптимальні можливості для захисту прав інтелектуальної власності. Це впливає як з універсального характеру цивільної юрисдикції, так і з властивостей спорів щодо порушення прав інтелектуальної власності, обумовлених цивільно-правовою природою особистих немайнових та майнових прав інтелектуальної власності.

Ключові слова: цивільна юрисдикція, інтелектуальна власність

Демократичний та економічний розвиток України не можливий без становлення справедливої, незалежної та прозорої судової системи. Сьогодні це розуміють в країні усі — від представників органів влади усіх ланок до професійних кіл, громадських організацій, та широкого кола усіх зацікавлених осіб. Адже лише наявність прозорого та справедливого судочинства створює платформу для забезпечення прав і свобод людини і громадянина, для дотримання прав власності, проведення підприємницької діяльності юридичними та фізичними особами тощо. Наявність незалежної, справедливої та прозорої судової системи в Україні є однією з умов подальшої активної співпраці з міжнародними організаціями, з іншими державами, які нині підтримують Україну в її

просуванні євроінтеграційним курсом й шляхом демократичних реформ.

Питанням реформування судової влади та здійснення судочинства свої зусилля присвячують як Парламент, Президент України, так й експертне середовище, міжнародні організації. Підтвердженням може слугувати діяльність в рамках роботи над проектом «Справедливе правосуддя» [1], що ведеться під егідою USAID з 2011 р.

Завдання, які вирішуються й в рамках даного проекту, й експертним середовищем та органами влади, громадськими організаціями, впливають із розуміння суті судової реформи та зосереджуються на таких моментах, як: розробка законодавчої та регуляторної бази судової реформи, яка відповідає європейським та міжнародним нормам і сприяє підзвітно-

* Стаття друкуються в авторській редакції

сті та незалежності судової влади; підвищення рівня прозорості та підзвітності діяльності ключових судових установ; підвищення професіоналізму та ефективності судової системи України; посилення ролі громадських організацій у проведенні моніторингу та підтримці ходу судової реформи; впровадження положень Закону «Про очищення влади».

Слід зазначити, що розв'язання аналогічних питань було на порядку денному багатьох держав, які ставали на демократичний шлях розвитку, у тому числі європейських. Й досягнуті результати дають підстав говорити про доцільність й позитивні наслідки для національної судової системи та формування громадянського суспільства в Україні в цілому.

У контексті реформування судової влади розв'язуються й питання доцільності чи недоцільності функціонування спеціалізованих судів, існування Господарського кодексу України, а також питання юрисдикції. У цьому сенсі надзвичайно актуальним є розв'язання існуючого вже майже десять років у країні конфлікту щодо розгляду судових спорів, що виникають із порушення прав інтелектуальної власності. Адже зазначені спори розв'язуються нині у загальних судах, а також у спеціалізованих судах — господарських та адміністративних. Зрозуміло, що така ситуація жодною мірою не сприяє покращенню правосуддя у сфері захисту прав інтелектуальної власності, не забезпечує виконання принципів, закладених міжнародними актами у сфері здійснення правосуддя.

Слід враховувати й те, що нині досить активно обговорюються питання віднесення спорів щодо порушення прав інтелектуальної власності до господарських судів, на користь чого слугує багато об'єктивних факторів. Водночас враховуючи, що такі спори у сфері інтелектуальної власності породжуються внаслідок порушення особистих немайнових чи майнових

прав, значною мірою вони ґрунтуються на цивільно-правовій природі цих прав. Відтак, на такі спори у багатьох випадках мають поширюватися норми цивільно-процесуального законодавства (виходячи з суб'єктного складу сторін, змісту тощо). Натомість у процесі реформування чинного законодавства може відбутися ситуація, за якої спори можуть передаватися до юрисдикції спеціалізованих судів. Все це у цілому породжує необхідність теоретичного осмислення цивільно-правової природи конфліктів, що можуть виникати у сфері інтелектуальної власності.

Зазначене обумовило обрання в якості дослідження у даній науковій статті питання поширення цивільної юрисдикції суду на справи, що виникають із порушення прав інтелектуальної власності. Вищевикладені положення також дозволяють говорити про актуальність обраного напрямку дослідження.

Що стосується ступеня наукової розробки даної теми, то у даному разі вона є, з одного боку, надзвичайно актуальною та викликає значну увагу з боку представників різних галузей права. З іншого ж боку ця тема стоїть на вістрі, якщо говорити саме про наявну ситуацію з реформування судової влади, визначенням процедур судочинства та обранням шляхів реформування матеріального та процесуального законодавства, що зачіпає сферу інтелектуальної власності у цілому. Відповідно, проблематика, що підіймається у даній публікації, має опиратися як на дослідження представників науки цивільного права (зокрема, Дзери О.В., Майданика Р.А., Кохановської О.В., Кузнецової Н.С., Стефанчука Р.О., Шишки Р.Б. та багатьох інших), цивільного процесуального права (Захарової О.С., Комарова В.І., Штефана М.Й. тощо), так і науковців, що спеціалізуються у сфері інтелектуальної власності, у тому числі й стосовно питань захисту прав (зокрема,

ЗАХИСТ ПРАВ

Андрощука Г.О., Дорошенка О.Ф., Еннана Р.Є., Коваль І.Ф., Мироненко Н.М., Орлюк О.П., Потоцького М.Ю., Штефан О.О. та інших). Певну цікавість можуть представляти й роботи безпосередньо фахівців, які мали особистий багаторічний досвід судового розгляду спорів із порушення прав інтелектуальної власності, незалежно від юрисдикцій, зокрема Москаленка В.С., Бенедисюка І.М., Львова Б.Ю. та деяких інших. Разом із тим, не дивлячись на наявні теоретичні й практичні розробки у даному напрямі, сучасний стан якісного оновлення судової влади та судочинства, а також реформування законодавства у сфері інтелектуальної власності із метою приведення його у відповідність з європейськими стандартами, потребують подальших наукових досліджень у визначеному напрямі.

Не викликає заперечень твердження, що порушення прав інтелектуальної власності може бути предметом судового розгляду. Адже відповідно до положень статей 8, 55 Конституції України [2], ст. 16 Цивільного кодексу України (далі — ЦК Україна) [3], ст. 3 Цивільного процесуального кодексу України (далі — ЦПК Україна) [4] кожна особа має право звернутися до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів.

У свою чергу згідно з частинами 2 та 3 статті 124 Конституції України юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. Судочинство в Україні здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції. Це означає, що до юрисдикції Конституційного Суду України та судів загальної юрисдикції належить, відповідно до їх повноважень, також вирішення питань, які мають правовий характер. Відповідно, юрисдикція судів поширюється на цивільні правовідносини, предметом яких виступають особисті немайнові або майнові права інтелектуальної власності.

Зазначене твердження впливає не лише з аналізу конституційних норм, але й зі змісту книги IV ЦК України, присвяченій праву інтелектуальної власності. Крім того, на користь даного висновку слугують й певні позиції вітчизняного органу конституційної юрисдикції. Адже Конституційний Суд України зауважує, що «судовий захист прав і свобод людини і громадянина необхідно розглядати як вид державного захисту прав і свобод людини і громадянина. І саме держава бере на себе такий обов'язок відповідно до частини другої статті 55 Конституції України. Право на судовий захист передбачає і конкретні гарантії ефективного поновлення в правах шляхом здійснення правосуддя. Відсутність такої можливості обмежує це право. А за змістом частини другої статті 64 Конституції України право на судовий захист не може бути обмежено навіть в умовах воєнного або надзвичайного стану» [5]. При цьому, як вважає Конституційний Суд України, зі змісту частини другої статті 124 Конституції України щодо поширення юрисдикції на всі правовідносини, що виникають у державі, впливає, що кожен із суб'єктів правовідносин у разі виникнення спору може звернутися до суду за його вирішенням. Суб'єктами таких правовідносин можуть бути громадяни, іноземці, особи без громадянства, юридичні особи та інші суб'єкти цих правовідносин. Зазначена норма, як і інші положення Конституції України, не містить застереження щодо допустимості судового захисту тільки після досудового врегулювання спору та неприпустимості здійснення правосуддя без його застосування [6].

Відповідно будь-яка особа, чий права інтелектуальної власності порушені, має право звернутися за захистом своїх прав та інтересів до суду. Оскільки отримання прав інтелектуальної власності гарантується Конституцією України (підтвердженням мо-

жуть бути норми статей 54 та 41 Основного Закону України). Обрання юрисдикції при цьому не має впливати на якість судового розгляду. Адже судочинство будується на загальних принципах й підходах і не може робити різниці між окремими категоріями справ чи за суб'єктним складом у частині дотримання базових принципів судочинства (зокрема, законності, справедливості, прозорості тощо). Із цього приводу Конституційний Суд України у своєму рішенні № 3-рп/2012 від 25.01.2012 р. у справі № 1-11/2012 підкреслював, що «конституційні принципи правової держави та верховенства права, а також визнання найвищої юридичної сили Конституції України, норми якої є нормами прямої дії, зобов'язують суди під час розгляду справ керуватися основними засадами судочинства, передбаченими частиною третьою статті 129 Конституції України, іншими засадами судочинства в судах окремих судових юрисдикцій, якщо вони визначені законом (частина четверта статті 129 Основного Закону України)» [7].

Разом із тим, зважаючи на конституційний принцип спеціалізації, слід вирізняти поняття різних юрисдикцій, у тому числі й цивільної. Під останньою в юридичній літературі розуміють «нормативне визначення компетенції суду з вирішення справ у порядку цивільного судочинства, адже суд може захистити цивільні права у порядку різних процесів (кримінального, адміністративного, господарського)» [8, с. 43]. Зазначене твердження набуває особливої актуальності для розгляду справ щодо порушення прав інтелектуальної власності. Адже, як вже зазначалося вище, саме стосовно даних спорів в країні застосовуються різні юрисдикції, що породжує численні проблеми на практиці (оскільки не рідкою є ситуація, коли особа вимушена захищати свої права стосовно конкретного об'єкта права інтелекту-

альної власності у судах різних юрисдикцій).

Якщо аналізувати базові засади цивільного судочинства, можна зробити висновок, що цивільна юрисдикція надає оптимальні можливості для захисту прав інтелектуальної власності. По-перше, в основу загальних правил визначення цивільної юрисдикції суду покладено глобальність цивільної юрисдикції суду; наявність та характер спірних правовідносин; необхідність захисту порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів [8, с. 46]. По-друге, зазначений висновок впливає з властивостей справ щодо порушення прав інтелектуальної власності, що мають цивільно-правову природу. Як справедливо зазначає М.І. Смокович, «традиційно в теорії процесуального права під судовою юрисдикцією (підвідомчістю) розуміють, з одного боку, властивості справи, які дозволяють певному суду взяти її до свого провадження, з іншого — право суду розглядати цю справу. Причому мається на увазі суд, що здійснює правосуддя у певній процесуальній формі. Тобто розподіл правових спорів здійснюється між видами судочинства, а не між організаційними ланками судової системи» [9, с. 38]. І дійсно, у говорячи про суть спорів із порушення прав інтелектуальної власності (коли мова йде про порушення особистих немайнових чи майнових прав поза кримінальним елементом), найбільш доцільно говорити саме про застосування процедур цивільного судочинства (які надають максимально сприятливі підстави для захисту порушених прав), а не про розподіл таких спорів між різними ланками судової системи.

У цілому судову юрисдикцію розглядають як комплексне поняття. Адже судова юрисдикція дозволяє підходити до визначення судової компетенції з різних підходів: предметного, інстанційного, територіального тощо. І якщо «предметна юрисдикція

характеризує обсяг повноважень судових органів щодо відповідних правових об'єктів судової захисту, то функціональна — з точки зору видів діяльності, тобто інстанційності, а територіальна юрисдикція охоплює повноваження, визначені певною територією діяльності органів судової влади» [10, с. 76]. Відповідно, вирішуючи питання щодо порушених прав інтелектуальної власності, слід враховувати усі вищезазначені фактори.

Слід зауважити, що у ЦПК встановлена універсальна юрисдикція. Відповідно, з'ясування питання про те, чи має вирішуватися справа в порядку цивільного судочинства, слід шляхом послідовного аналізу підвідомчості справи іншим судам. Тим більше, що положення ст. 17 КАСУ заклали розширену модель юстиції. В. Комаров із цього приводу зазначає, що «об'єктивно це призвело до конкуренції юрисдикції справ, що розглядаються цивільними, адміністративними і господарськими судами. Ця проблема не може бути знята лише завдяки формуванню практики Верховним судом України або відповідними вищими спеціалізованими судами і потребує відповідних змін законодавства» [11, с. 9]. І конфлікт інтересів у сфері інтелектуальної власності лише доводить вірність висловленої позиції. У свою чергу розмежування цивільної та господарської юрисдикції проводиться на основі суб'єктного складу і характеру відносин.

До справ цивільної юрисдикції ст. 15 ЦПК України відносить: справи про захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових відносин, а також з інших правовідносин, крім випадків, коли розгляд таких справ проводиться за правилами іншого судочинства. Законом може бути також передбачено розгляд інших справ за правилами цивільного судочинства. Законодавством встанов-

лено, що справи, які окремо віднесені до юрисдикції суду, вирішуються за правилами, визначеними законами України.

Водночас у даному контексті взяти до уваги твердження представників цивільно-правової науки [12, с. 421–422], що норми, які забезпечують захист права інтелектуальної власності, закріплені у ЦК України, істотно відрізняються від аналогічних положень, закріплених спеціальними законами у сфері інтелектуальної власності. Кожний з цих законів автономно визначає способи захисту порушених прав. Вони у цілому не співпадають, навіть суперечать один одному, не узгоджуються. Представники цивільно-правової науки вважають, що у ЦК України усі норми про захист прав інтелектуальної власності зосереджені в загальній частині книги четвертої. Вони компактно згруповано й стосуються усіх суб'єктів права інтелектуальної власності (ст. 431 та 432). Ці норми слід розглядати як спеціальні, що доповнюють загальні норми про захист цивільних прав та інтересів. І певною мірою зазначити, що не з усіма зазначеними висловлюваннями слід погодитися.

З одного боку, на підтвердження вищезазначених положень доцільно навести положення деяких спеціальних законів, що регулюють сферу інтелектуальної власності, у частині закріплення підходів стосовно захисту прав інтелектуальної власності. Так, Законом України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» в редакції Закону № 1771-III від 1 червня 2000 р. [13] визначається, що порушенням прав власника патенту вважається будь-яке посягання на права власника патенту, передбачені статтею 28 цього Закону, що тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством України (ч. 1 ст. 34). У свою чергу статтею 35 Закону закріплюється, що захист прав на винахід (корисну модель) здійснюєть-

ся у судовому та іншому встановленому законом порядку. При цьому визначено, що юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у зв'язку з застосуванням цього Закону. Суди відповідно до їх компетенції розв'язують, зокрема, спори про: авторство на винахід (корисну модель); встановлення факту використання винаходу (корисної моделі); встановлення власника патенту; порушення прав власника патенту; укладання та виконання ліцензійних договорів; право попереднього користування; компенсації. Відзначимо, що на наш погляд формулювання назви статті «Способи захисту прав» відносно її змісту не є вдалим: з одного боку така назва не відображає суті закріплених норм, з іншого — не дає повного уявлення про усі способи захисту порушених прав на винаходи та корисні моделі.

Аналогічний підхід застосовується й щодо промислових зразків. Зокрема, відповідно до статті 27 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15 грудня 1993 р. № 3688-ХІІ (зі змінами) [14] «Способи захисту прав» визначено, що захист прав на промисловий зразок здійснюється у судовому та іншому встановленому законом порядку. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у зв'язку з застосуванням цього Закону. Суди відповідно до їх компетенції розв'язують, зокрема, спори про: авторство на промисловий зразок; встановлення факту використання промислового зразка; встановлення власника патенту; порушення прав власника патенту; право попереднього користування; компенсації. Отже, як вбачається, законодавець застосував аналогічні підходи при формулюванні норм стосовно захисту прав, способів захисту, визначення юрисдикцій судів стосовно об'єктів патентного права.

Те ж саме закріплено й у законодавстві щодо засобів індивідуалізації.

Наприклад, у статті 25 Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» від 16 червня 1999 р. № 752-ХІV (зі змінами) [15] «Способи захисту прав» визначається, що захист прав на зазначення походження товару здійснюється у судовому та іншому встановленому законом порядку. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у зв'язку з застосуванням цього Закону. Суди відповідно до їх компетенції розв'язують, зокрема, спори про: правомірність реєстрації кваліфікованого зазначення походження товару; встановлення факту використання кваліфікованого зазначення походження товару; порушення прав власника свідоцтва про реєстрацію права на використання кваліфікованого зазначення походження товару; компенсації.

У статті 20 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 р. № 3689-ХІІ (зі змінами) [16] порушеннями прав власника свідоцтва визнаються будь-які посягання на права власника свідоцтва, передбачені статтею 16 цього Закону, в тому числі вчинення без згоди власника свідоцтва дій, що потребують його згоди, та готування до вчинення таких дій, вважається порушенням прав власника свідоцтва, що тягне за собою відповідальність згідно з чинним законодавством України. Що стосується способу захисту прав, то за аналогом із попередніми нормами, захист прав на знак здійснюється у судовому та іншому встановленому законом порядку. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у зв'язку з застосуванням цього Закону. Суди відповідно до їх компетенції розв'язують, зокрема, спори про: встановлення власника свідоцтва; укладання та виконання ліцензійних договорів; порушення прав власника свідоцтва (ст. 21).

Усі вищенаведені положення спеціальних законів демонструють подібний підхід стосовно визначення пи-

ЗАХИСТ ПРАВ

тання щодо способів захисту порушених прав інтелектуальної власності на певні об'єкти. Дещо іншим шляхом йде авторсько-правове законодавство. Адже у Законі України «Про авторське право і суміжні права» в редакції від 11 липня 2001 р. № 2627-III (зі змінами) [17] конкретизуються способи саме цивільно-правового захисту авторського права і суміжних прав (стаття 52). Визначається, що за захистом свого авторського права і (або) суміжних прав суб'єкти авторського права та суміжних прав мають право звертатися в установленому порядку до суду та інших органів відповідно до їх компетенції. При цьому законодавець не лише констатує можливість захисту порушених авторських або суміжних прав, але й деталізує умови таких порушень, а також (що саме головне) визначає права, якими наділяється особа для такого захисту. Відповідні положення закріплено в абзаці 2 ч. 1 ст. 52 Закону.

Це можуть бути й вимога щодо визнання та поновлення своїх прав, у тому числі заборона дій, що порушують авторське право і (або) суміжні права чи створюють загрозу їх порушення. Особа наділяється правом звертатися до суду з позовом про поновлення порушених прав та (або) припинення дій, що порушують авторське право та (або) суміжні права чи створюють загрозу їх порушення; подавати позови про відшкодування моральної (немайнової) шкоди; подавати позови про відшкодування збитків (матеріальної шкоди), включаючи упущену вигоду, або стягнення доходу, отриманого порушником внаслідок порушення ним авторського права і (або) суміжних прав, або виплату компенсацій тощо.

Крім того, положеннями даної статті закріплено повноваження суду стосовно визначення розміру збитків, компенсацій, штрафів, право на знищення контрафактного товару тощо. Відповідні законодавчі положення хоча й вимагають удосконалення (на підтвердження чого

служують проекти змін до даного закону, що готуються за ініціативами народних депутатів, Мінекономрозвитку України тощо), однак у цілому демонструють цілком вдалий підхід щодо формування базових положень стосовно захисту прав інтелектуальної власності. І саме такий підхід суперечить наведеному вище висновку про недосконалість норм спеціальних законів у частині захисту прав інтелектуальної власності порівняно з нормами ЦК України. Адже саме він дозволяє більш чітко розумітися сторонам на змісті прав та обов'язків, що випливають зі спору з порушення прав інтелектуальної власності, який розглядають у судовому порядку. При цьому, зрозуміло, саме цивільна юрисдикція є найбільш сприятливою для розгляду даної категорії спорів.

Висновки. В Україні на сучасному періоді, окрім реформування судової влади та запровадження справедливого правосуддя, актуальним є розв'язання конфлікту щодо розгляду судових спорів, що виникають із порушення прав інтелектуальної власності. Оскільки зазначені спори підпадають під розгляд трьох юрисдикцій. Зрозуміло, що така ситуація жодною мірою не сприяє покращенню правосуддя у сфері захисту прав інтелектуальної власності, не забезпечує виконання принципів, закладених міжнародними актами у сфері здійснення правосуддя, та унеможлиблює якісний захист прав людини в цілому, гарантований Конституцією України.

Аналіз базових засад цивільного судочинства дає підстав зробити висновки, що цивільна юрисдикція надає оптимальні можливості для захисту прав інтелектуальної власності. Це впливає як з універсального характеру цивільної юрисдикції, так і з властивостей спорів щодо порушення прав інтелектуальної власності, обумовлених цивільно-правовою природою особистих немайнових та майнових прав інтелектуальної власності. ♦

Список використаних джерел

1. Проект «Справедливе правосуддя». [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.fair.org.ua/index.php/index/text/about>
2. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР (зі змінами). [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV (із змінами). [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Цивільний процесуальний кодекс України, закон від 18 березня 2004 р. № 1618-IV (зі змінами). [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
5. Рішення Конституційного Суду України № 8-рп/2002 від 07.05.2002 р. у справі № 1-1/2002. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-02>
6. Рішення Конституційного Суду України № 15-рп/2002 від 09.07.2002 у справі № 1-2/2002. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-02>
7. Рішення Конституційного Суду України № 3-рп/2012 від 25.01.2012 р. у справі № 1-11/2012. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-12/para56#n56>
8. Цивільний процес: Навч. посіб. / А. В. Андрушко, Ю. В. Білоусов, Р. О. Стефанчук, О. І. Угринська та ін. ; за ред. Ю. В. Білоусова. – К. : Прецедент, 2006. – 293 с.
9. Смокович М. І. Визначення юрисдикції адміністративних судів та розмежування судових юрисдикцій : монографія / М. І. Смокович. – К. : Юрінком Інтер, 2012. – 304 с.
10. Радченко П. І. Судова юрисдикція як міждисциплінарна наукова проблема / П. І. Радченко // Актуальні проблеми застосування Цивільного процесуального кодексу та кодексу адміністративного судочинства України : тези доповідей та наукових повідомлень учасників міжнар. наук.-практ. конф. (25–26 січня 2007 р.) / за заг. ред. проф. В. В. Комарова. – Х. : НЮАУ, 2007. – С. 75–78.
11. Комаров В. В. Цивільний процесуальний кодекс та Кодекс адміністративного судочинства України: проблема єдності та відмінностей / В. В. Комаров // Актуальні проблеми застосування Цивільного процесуального кодексу та кодексу адміністративного судочинства України : тези доповідей та наукових повідомлень учасників міжнар. наук.-практ. конф. (25–26 січня 2007 р.) / за заг. ред. проф. В. В. Комарова. – Х. : НЮАУ, 2007. – С. 3 – 9.
12. Гражданско-правовые проблемы института интеллектуальной собственности : В кн. : Правовая система Украины: история, состояние и перспективы. В. 5 т. Т. 3. Гражданско-правовые науки. Частное право / под общ. ред. акад. Н. С. Кузнецовой. – Х. : Право, 2011. – 680 с.
13. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» в редакції Закону № 1771-III від 1 червня 2000 р. (зі змінами). [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>
14. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15 грудня 1993 р. № 3688-XII (зі змінами). [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>
15. Закон України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» від 16 червня 1999 р. № 752-XIV (зі змінами). [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/752-14>

16. Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» від 15 грудня 1993 р. № 3689-ХІІ (зі змінами). [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3689-12/page>
17. Закон України «Про авторське право і суміжні права» в редакції від 11 липня 2001 р. № 2627-ІІІ (зі змінами). [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>

Надійшла до редакції 26.01.2016 р.

Данилюк А. Применение гражданской юрисдикции суда к делам, возникающим из нарушений прав интеллектуальной собственности. В статье исследуются вопросы распространения гражданской юрисдикции суда на дела, возникающие из нарушения прав интеллектуальной собственности. Анализируются вопросы определения юрисдикции судов в целом, учитывая проведение в Украине судебной реформы. Раскрываются положения гражданского материального и процессуального законодательства по защите гражданских прав. Исследуются нормы специального законодательства в сфере интеллектуальной собственности. Доказывается, что гражданская юрисдикция предоставляет оптимальные возможности для защиты прав интеллектуальной собственности. Это следует как из универсального характера гражданской юрисдикции, так и из свойств споров о нарушении прав интеллектуальной собственности, обусловленных гражданско-правовой природой личных неимущественных и имущественных прав интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: гражданская юрисдикция, интеллектуальная собственность

Danylyuk A. Enforcement of the civil jurisdiction of the court on cases arising from intellectual property rights violations. The article examines the problems in the civil jurisdiction of a court in cases arising from the infringement of intellectual property rights. As far as exactly about these various disputes of jurisdiction applied in Ukraine, which creates numerous problems in practice. The article examines issues of determining the jurisdiction of the courts as a whole, taking into account the holding of judicial reform, approaches to the theory of law the concept of jurisdiction of the court. The provisions of civil substantive and procedural law on the protection of civil rights and freedoms are disclosed. The rules of the special legislation in the field of intellectual property are studied. Patent law, law on means of individualization and copyright are analyzed from the standpoint of securing in them of the rules of the violation of the rights and remedies, including - determination of jurisdiction of the courts. It is stated that the relevant legislation should be improved. At the same time, copyright law in general demonstrates a successful approach to the formation of the basic provisions for the protection of intellectual property rights. This approach denies the statement of representatives of civil law science of imperfection, not systemic, chaotic norms of special laws regarding the protection of intellectual property rights as compared to the provisions of the Civil Code of Ukraine. As far as the provisions set out by the Law of Ukraine “On copyright and related rights” allow the parties of the litigation clearly navigate the contents of the rights and obligations arising from the dispute over the infringement of intellectual property rights. It is proved that the civil jurisdiction provides the best opportunity for the protection of intellectual property rights. This follows from the universal nature of the civil jurisdiction and from the properties of disputes on violation of intellectual property rights arising from civil legal nature of moral and intellectual property rights.

Key words: constitutional process, European integration, European legal standards, European legal values, democracy, rule of law, constitutionalism.